

عوارض چشمی ناشی از ضایعات جنگ تحمیلی

دکتر محمدحسین لشکری

استاد چشم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۳۰۷۱

شماره مسلسل ۶۴۵۸

لشکری، محمد حسین، ۱۳۰۰ -
عوارض چشمی ناشی از ضایعات جنگ تحمیلی / محمد حسین لشکری. — تهران : دانشگاه
تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۸۹.
۲۷۰ ص.: مصور (بخشی رنگی). (انتشارات دانشگاه تهران: شماره ۳۰۷۱ شماره ۶۴۵۸).
ISBN 978-964-03-5985-3
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
واژه نامه.
جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - - جنگ شیمیایی - جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ -
- جنگ میکربی - چشم - - زخم ها و آسیب ها - چشم - - بیماری ها و نقص ها. دانشگاه
تهران، مؤسسه انتشارات.
ع ۹ / ۵ / ۱۶۲۰ DSR
۱۳۸۹ ۹۵۵/۰۸۴۳
شماره کتابخانه ملی ۱۹۵۵۲۵۸

عنوان: عوارض چشمی ناشی از ضایعات جنگ تحمیلی

تألیف: دکتر محمد حسین لشکری

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

ISBN 978-964-03-5985-3

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۰۳ - ۵۹۸۵ - ۳

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۵۷۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت: www.press.ut.ac.ir

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

فهرست مطالب

پیشگفتار	و
فصل اول: تاریخچه جنگ افزارهای شیمیایی و بیولوژی	۱-۳۶
فصل دوم: تروما در جنگ	۳۷-۵۴
فصل سوم: گاز خردل	۵۵-۷۰
فصل چهارم: انواع اجسام خارجی داخل چشمی	۷۱-۹۸
فصل پنجم: اجسام خارجی قرنیه‌ای	۹۹-۱۱۰
فصل ششم: ضربه‌های چشمی ناشی از اجسام خارجی داخل چشمی	۱۱۱-۱۲۰
فصل هفتم: انواع سلاح‌های جنگی شیمیایی و بیولوژی عراق	۱۲۱-۱۳۶
فصل هشتم: اطلاعات مربوط به سلاح‌های شیمیایی و بیولوژی عراق	۱۳۷-۱۶۲
فصل نهم: آسیب‌های شیمیایی چشم	۱۶۳-۱۹۴
فصل دهم: انواع ضربه‌های ناشی از جنگ	۱۹۵-۲۰۹
فصل یازدهم: ضربه‌های چشمی ناشی از جنگ	۲۱۱-۲۳۶
فصل دوازدهم: آسیب‌شناسی ضایعات چشمی سولفورموتارد	۲۳۷-۲۴۴
فصل سیزدهم: کوموتیوریتینا	۲۴۵-۲۵۰
فصل چهاردهم: هایفماتروماتیک	۲۵۱-۲۶۴
فصل پانزدهم: طبقه‌بندی زخم‌های قرنیه	۲۶۵-۲۷۰
فصل شانزدهم: اندوفتالمیت مزمن	۲۷۱-۲۷۶
فصل هفدهم: درمان جراحی	۲۷۷-۲۹۴
فصل هجدهم: درمان تضعیف سیستم ایمنی در بیماران مبتلا به بیماری‌های شدید سطحی چشم	۲۹۵-۳۰۴
عکس‌های رنگی مجروحین	۳۰۵-۳۶۰

پیشگفتار

اینجانب تاکنون متجاوز از ده جلد کتاب درباره چشم‌پزشکی تدوین و تألیف کرده‌ام که آخرین آن تحت عنوان چشم‌پزشکی عمومی توسط دانشگاه تهران در سال ۱۳۷۶ منتشر گردید که همه آنها درباره چشم‌پزشکی و مشتقات آن بود. لیکن این کتاب، هرچند در رابطه با علم پزشکی به رشته تحریر درمی‌آید، در واقع بیشتر جنبه معلومات عمومی دارد تا یک رشته خاص پزشکی. هنگامی که در جریان جنگ تحمیلی، رژیم صدام حسین به شیوه‌ای ناجوانمردانه متوسل شد و سیله‌های شیمیایی را در جنگ علیه ملت شریف ایران به کار گرفت، ملت ایران - در واقع تمامی جهات با یک پرونده نوظهور ضدانسانی روبرو شد.

استفاده از گازهای شیمیایی - به‌خصوص گاز خردل - هزاران نفر از هزاران نفر از هموطنان بیگناه ما را مجروح و مصدوم و معلول کرد. اینجانب که در بیمارستان‌های خاتم الانبیاء (ص)، مصطفی خمینی و پارس با این قبیل معلولین ارتباط مستقیم برقرار کرده بودم، تصمیم بر آن شد که حاصل تجربیات شخصی خود را در اختیار عالم پزشکی - اعم از استادان و دانشجو و حتی عامه مردم بگذارم تا توانسته باشم قسمتی از دین خود را به این ملت شجاع و شریف ادا کرده باشم.

در این کتاب عوارض استفاده از گازهای شیمیایی مورد بحث قرار گرفته و مطالعه آن برای عموم طبقات بی‌نهایت سودمند خواهد بود.

جنگ تحمیلی علیه ایران، صرف‌نظر از اینکه ده‌ها میلیارد دلار خسارت‌هایی برای میهن عزیزمان به‌وجود آورد، خسارات معنوی بسیاری را هم همراه داشت - که از آن جمله است معلولین جنگی تعدادی از هموطنان شجاع و از جان گذشته ما دچار معلولیت فیزیکی شدند، از قبیل قطع دست یا پا و یا از دست دادن بینایی و نظایر آن که هرچند سخت و دلخراش بوده ولی با استفاده از تکنولوژی پیشرفته عالم پزشکی تا حدی قابل جایگزینی و قابل علاج بود. اما از زمانی که این رژیم خونخوار به‌کارگیری سلاح‌های شیمیایی را آغاز کرد، نه تنها ایران بلکه تمامی جهان با یک پدیده

زشت غیر انسانی روبرو شدند که از تاریخ بشریت سابقه نداشت کما اینکه تا اینجا که اطلاعات اندکی تاریخی نگارنده به یاد دارد حتی از جنگ بین الملل دوم، طرفین متهاجمین یا به صورت کتبی و یا به شکل توافق ضمنی قبول کردند که از به کارگیری سلاح های شیمیایی خودداری کنند در حالی که هر دو طرف درگیر در جنگ چنین اسلحه وحشتناکی را در اختیار داشتند یا لاقابل می توانستند در کوتاه زمانی به آن دسترسی پیدا کنند. استفاده از سلاح های شیمیایی - مخصوصاً گاز خردل - ایرانیان را بهت زده کرد. آنها نمی توانستند باور کنند که یک حکومتی برای ادامه بقای خود به چه شیوه های رذیله و غیر انسانی می تواند دست بزند.

اینجانب که از نزدیک و در بیمارستان های خاتم الانبیاء (ص)، مصطفی خمینی و پارس به بیماران مصدوم از سلاح های شیمیایی سروکار داشتیم تا ضمن اینکه عمق فاجعه را درک می کردم، تصمیم بر آن شد که حاصل مطالعات و تجربیات خود را در اختیار جامعه پزشکی ایران - اعم از استاد یا دانشجو - و همچنین ملت شجاع و از جان گذشته عزیز ایران نگذارم باشد که قسمتی از دین خود را ادا کرده باشم.

در ضمن لازم می دانم از همکاران گرامی جناب آقای دکتر مسلم بهادری استاد پاتولوژی دانشگاه تهران که در فصل دوازدهم مقاله ای راجع به سولفورموستارد (گاز خردل) مرقوم فرموده اید تشکر نمایم.

همچنین از همکاران گرامی مقاله های مختلفی راجع به بیماری های چشم مرقوم فرموده اند تشکر نمایم.

آقای دکتر سیدعلی طباطبایی «هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران»

آقای دکتر محمدرضا منصوری «هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران»

آقای دکتر خداپسند «هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران»

خانم دکتر فاطمه رفیعی «دستیار چشم»

آقای دکتر میرجواد سید شیوا «دستیار چشم»

آقای دکتر سید مهدی خداپرست «دستیار چشم»

همچنین از آقای دکتر فرخ شادان استاد فیزیولوژی دانشکده تهران که در تنظیم قسمتی از مباحث کتاب به اینجانب کمک نموده اند.

ح هوارض چشمی ناشی از ضایعات جنگ تحمیلی

از سرکار خانم فاطمه راستی که در تهیه عکس و صفحه‌آرایی مرا یاری نموده‌اند صمیمانه سپاسگزاری و تشکر نمایم.

تقدیم به همسر خوب و فداکارم که با بردباری و شکیبایی شایان تحسین ایشان این کتاب امکان‌پذیر گردید.